

Vannregionmyndigheten for Vannregion Rogaland
v/ Rogaland fylkeskommune
Postboks 130
4001 Stavanger
firmapost@rogfk.no

Our date: 2014-12-31
Our ref.:
Our contact: Anneli Nesteng
T: 45478933

Regional plan og regionalt tiltaksprogram for vannregion Rogaland 2016 – 2021

Høringsuttalelse Hydro Energi AS

Viser til Regional plan for vannregion Rogaland 2016 – 2021 med vedlegg, som er lagt ut på www.vannportalen.no til offentlig høring 1. juli 2014 med høringsfrist 31.12.2014. Hydro Energi AS og Røldal-Suldal Kraft AS (heretter omtalt samlet som Hydro Energi) gir, som eiere av vannkraftanlegg i Odda og Suldal kommuner, med dette vårt høringsinnspill til Vannregion Rogaland.

Følgende dokumenter er på høring og denne høringsuttalelsen begrenses derfor til å omhandle disse:

- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland, 2016 – 2021
- Regionalt tiltaksprogram for vannregion Rogaland, 2016 - 2021

Tilleggsdokumenter til forvaltningsplan og tiltaksprogram som er lagt ut eller linket inn på de regionale sidene på Vannportalen.no anses ikke å være på høring.

Hydro Energi vil understreke at den generelle oppfatningen hos selskapet er at gjeldende vassdragslovgivning med fornyelse av gitte konsesjoner legger et godt grunnlag for gode forvaltningsplaner. En fornyelse av konsesjoner sikrer god forvaltning og mer og bedre kunnskap om blant annet vassdragenes økologi, i likhet med formålet til Vanndirektivet.

En forutsetning for gode vannforvaltningsplaner er i følge Vannforskriftens vedlegg III økonomisk analyse av vannbruk (f.eks. fornybar energi produksjon, lagringsmuligheter og fleksibel kraftproduksjon, stabilisering av nett) og vanntjenester (for eksempel lagring og tilgang til vann, flomsikring, grunnvannstabilisering). Kjennskap til disse samfunnsverdiene er vesentlig ved karakterisering av vannforekomstene og når miljømål og tiltaksprogram skal utformes. Mangelfull forståelse kan gjøre det vanskeligere å nå Norges fornybarmål og ivaretagelse av energiforsyning og andre vanntjenester. I vårt høringsinnspill vil vi ikke inngående legge vekt på i hvilken grad disse føringene er fulgt opp i plandokumentene, men viser i denne sammenheng til høringsuttalelse fra Energi Norge. Vi støtter også Vannregionutvalget's beskrivelser i høringsdokumentene om at det er viktig å være klar over at kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt og

som det på en god måte redegjøres for i oppsummeringen av høringsdokumentene, veileder datert 16. september 2014 «For denne første planfasen har vi i liten eller ingen grad hatt grunnlag for å vurdere kost-nytte i tiltaksanalysene».

Det forekommer en del faktafeil i høringsdokumentene slik de foreligger per desember 2014. I vedlegg 1 til denne høringsuttalelsen har Hydro Energi listet disse faktafeilene.

Om Hydro Energi AS og selskapets aktiviteter i vannregionen

Hydro-konsernet er Norges nest største operatør av vannkraft. Ved hjelp av ny teknologi skaper vi ren, fornybar energi med utgangspunkt i kraften som ligger i fallende vann. Energien som produseres i vannkraftverkene blir brukt til å produsere aluminium ved Hydros mange verk. Vi har fire geografiske hovedområder for produksjon av vannkraft; Telemark, Røldal-Suldal, Sogn og Vennesla. Til sammen produserer kraftverkene våre rundt 10 terrawattimer (TWh) hvert år.

I vannregionen Rogaland eier Hydro Energi AS sammen med Statkraft vannkraftanlegg gjennom selskapet Røldal-Suldal Kraft AS. Kraftverkene i Røldal-Suldal ble bygget på 1960-tallet og sørget for energiforsyning til Hydros første aluminiumverk på Karmøy. Selskapene har til sammen kraftproduksjon i 8 kraftstasjoner i Odda og Suldal. Operatøransvaret for de samlede anlegg ivaretas av Hydro Energi AS.

De åtte kraftverkene i Røldal-Suldal produserer i middel 3 TWh fornybar vannkraft gjennom regulering og utnyttelse av vannressursene i region, som alle er lokalisert i Ryfylket vannområde. Kraftverkene er følgende:

- Middy
- Svandalsflona
- Novle
- Røldal
- Suldal I
- Suldal II
- Kvanndal
- Vasstøl

Kraftverkene disponerer følgende reguleringsmagasin:

Magasin	Naturlig vannstand	HRV	LRV	Mm3
Nupstjørn	1302	1302	1282	9,6
Austre Middyrvatn	1228,74	1230,5	1190	22
Vestre Middyrvatn	1212,56	1217,5	1190	8
Kaldevatn	1196	1205	1183	36,5
Djupetjørn	1167,2	1167,2	1146,4	7,8
Indre Grubbedalstjørn	1078,8	1078,8	1045	5,7
Midtre Grubbedalstjørn	1070	1070	1045	2,9
Votna		1020	975	119
Valldalen		745	675 (665)	290

Finnabu	898	908	893	257
Vasstølvatn	732,5	753	732,5	11
Røldalsvatn	380	380	363	115
Isvatn	1295	1295	1285	16
Holmevatn	1053,5	1058	1048	96
Sandvatn	929	950	924	66
Kvanndalsfoss	620	630	620	1,6

I listen under gis en oversikt over gitte konsesjoner for kraftanleggene som er styrende for hvordan kraftanleggene skal manøvreres

- 21.12.1962 Erverv og regulering Røldal-Suldal vassdraget
- 10.7.1964 Regulering og overføring Stølsåna
- 19.5.1967 Overføring Havreåi
- 14.7.1972 Ytterligere reguleringer i vassdraget
- 3.5.1974 Erverv og regulering Svandalsflona kraftverk
- 8.8.1978 Anleggskonsesjon for bygging av Middyr kraftverk. Idriftssatt 1981
- 8.11.2004 Anleggskonsesjon for bygging av Vasstøl kraftverk. Idriftssatt 2012.
- 22.12.2010 Vassdragskonsesjon for bygging av Midtlæger kraftverk. Idrift i 2016.

I 1976 ble det gjort noen mindre endringer gjort i manøvreringsvilkår for Nupstjørn, med ny LRV 1282 (ned fra 1285). I tillegg ble flomstigningsgrensa for Finnabuvatn og Kaldevatn endret.

Alle kraftanlegg har vilkår om hjemfall 21.12. 2022 med unntak av Midtlægre kraftverk som har evigvarende konsesjon.

Dagens drift

Hydro Energi arbeider aktivt med å ivareta dyre- og plantelivet i tilknytning til selskapets kraftverk og anlegg. Siden Vanddirektivet ble innlemmet i EØS-avtalen i 2009, med krav om at et godt vannmiljø skal oppnås gjennom en helhetlig og bærekraftig vannforvaltning, har Hydro Energi samarbeidet med aktuelle aktører og myndigheter om å fremskaffe det nødvendige kunnskapsgrunnlaget for å utarbeide tiltaksplaner for å nå fastsatte miljømål og forebygge forringelse.

Det er et krav om at RSK skal sørge for en tilførsel på 42 m³/s til Suldalsvatn. Dette sikres gjennom driftsvannføring (tapping/produksjon) i Suldal 1 og Suldal 2. Kravet på minimum 42 m³/s, uavhengig av tilsigsforhold, er begrunnet med å sikre tilstrekkelig vannføring for laks i Suldalslågen. Pålegget starter etter definert vårkulminasjon, vanligvis i mai og fram til 1. august hvert år. I konsesjonen brukes ordet "fyllingstiden", og vårkulminasjon er et beregnet tidspunkt som definerer når "fyllingstiden" starter.

Det er et minstevannsføringskrav i Gjetrabekken. I skjønnet for denne reguleringen er det tatt inn følgende forutsetningen: "Det støpes inn et 3" rør i bunnen av inntaksdam, lavere enn terskelen til inntaket, for at det alltid skal være sikret en viss minimumsvannføring i bekkeleiet".

Fra opprinnelig konsesjon (21.12.1962) er det krav knyttet til oppfylling av Røldalsvatn, først og fremst av estetiske grunner med tanke på turisme i Røldal; «Røldalsvatn skal, fra samme tidspunkt som minstevannstilførsel til Suldalsvatn, nytte alt uregulert tilsig til Røldalsvatn til oppfylling av magasinet opp til kote 378m.o.h (HRV-kote er 380m.o.h). Røldalsvatn må deretter ikke tappes under denne grensa før 1. oktober».

RSK har krav i konsesjonene om å sette ut stadeigen ørretynge, årlig om lag 16-17.000 fisk. Denne fisken produseres i dag i klekkeriet til Suldal Elveigarlag. Det er gjennomført flere fiskeundersøkelser i vannene, senest i 2011. Det har også vært utfisking i Suldalsvatn, støtta av RSK. På bakgrunn av resultatene fra fiskeundersøkelsene, og etter avtale med NVE og grunneiere, settes det i dag generelt ut mindre fisk i de fleste magasin enn opprinnelig konsesjonsforpliktelse, dette grunnet særs god kvalitet på fisken.

Det er etablert terskler i flere av elvene i reguleringsområdet til RSK. Behov for bygging av nye vurderes kontinuerlig. Det er ellers terskel i Lonavatn og i Reinskvelven etter konsesjonspålegg for å holde et vannspeil og senest i høst en terskel i Storåna i Røldal etablert. Erosjonssikring anses som en naturlig del av driften og ble sist utført etter storflommen i oktober inneværende år.

Fornyelse av konsesjon

Som det fremgår over er konsesjonene for anleggene i Røldal-Suldal tidsbegrenset med vilkår om hjemfall 21.12. 2022. Hydro Energi vil begynne arbeidet med søknad om fornyelse av konsesjonene i god tid før dette tidspunkt. Det vises i dennes sammenheng til «Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker» Rettleiar nr 3/2010 utgitt av NVE. Her står det at «Ein søknad om vidare regulering etter at konsesjonsperioden er gått ut, skal sendast til NVE minst 5 år før konsesjonen går ut». For anleggene i Røldal-Suldal vil man derfor påbegynne prosessen med fornyelse av konsesjon som omfatter problemkartlegging, konsekvensanalyser og utredninger i løpet av 2016.

Hydro oppfatter det dithen at en fornyelse av konsesjoner er å betrakte mer omfattende enn revisjoner av evigvarende konsesjoner. En fornyelse av konsesjon omfatter også flere tema enn hva som er mulighetene innen vanddirektivets rammer. Mulighetene ifm. revisjoner av konsesjon er som følger:

- Standardvilkår (naturforvaltning)
- Minstevannføring
- Miljøtilpasset driftsvannføring
- Magasinrestriksjoner
- HRV og LRV i magasin kan ikke endres, ei heller restriksjoner som umuliggjør utnyttelse av hele reguleringen

Anbefaling

Regionalplan for vannforvaltning i Rogaland har under «Nye tiltak som må prioriteres iverksatt:» listet følgende:

- Vilkårsrevisjon prioriteres i følgende 3 vassdrag: Årdalselva, Ulla-Førrevassdraget og Røldalsvassdraget.

Vannforekomstene i Røldalsvassdraget er imidlertid ikke er listet i rapport 49:2013 «Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022, Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering». Årsaken til dette er at konsesjonene for disse anleggene, som nevnt, har vilkår om hjemfall. Disse kan således ikke revideres men må fornyes.

Hydro Energi foreslår i tråd med forslag i Regionalplan for vannforvaltning i Rogaland at man starter prosessen med fornyelse av konsesjon iht. fristene satt i «Konsesjonshandsaming av

vasskraftsaker» Rettleiar nr 3/2010 utgitt av NVE. I sammenheng med dette arbeidet vil Hydro Energi da vurdere status og tiltak både opp mot gjeldende konsesjonsregelverk samt kriteriene i vanddirektivet.

Hydro Energi vil i prosessen med fornyelse av konsesjon foreta konkrete vurderinger og prioriteringer i samråd med interessenter og sektormyndigheter. Man anser det som fordelaktig at den kommende konsesjonsrunden vil foreta en *helhetlig* vurdering av reguleringene, fra fjell til Suldalsvatn med alle sidevassdrag. I vanddirektivet i dag er dette delt inn i mindre vannforekomster uten en helhetlig vurdering av tiltak. Prosessen med fornyelse av konsesjon vil gi godt kunnskapsgrunnlag for å imøtekomme formålet med Vanddirektivet. Samtidig vil prosessen således følge de nasjonale føringene for vanddirektivet som nevnt innledningsvis i denne høringsuttalelser (berørte parter skal involveres i prosessen, godt kunnskapsgrunnlag og kost-nytte analyser, nasjonale samfunnshensyn ivaretas. I tillegg er mulighetene ifm. fornyelse av konsesjon ikke begrenset til økologisk og kjemisk tilstand, men et helhetlig forvaltningsperspektiv).

Miljøtilstand og Sterkt Modifiserte vannforekomster

Hydro Energi legger til grunn at **vannforekomster som benyttes til vannkraftproduksjon i hovedsak utpekes som sterkt modifiserte (SMVF)**, idet det som hovedregel ikke er mulig å oppnå god økologisk tilstand uten tiltak som går ut over bruken, jf. vannforskriften § 5 bokstav c. Dvs. at vannforekomsten er så påvirket av et fysisk inngrep at miljømålet for naturlige vannforekomster ikke kan oppnås. Det vises i denne forbindelse til nasjonale føringer av 24.1.2014, veileder 01:2013 del II, punkt 4.3 og veileder 01:2014 Sterkt modifiserte vannforekomster. Vi viser også til veileder 01:2013 del II Utdypende veiledning til malen for regionale vannforvaltningsplaner, punkt 4.3 Sterkt modifiserte vannforekomster: «Dersom de fysiske inngrepene i vannforekomsten skal opprettholdes ut fra sin samfunnsnytte, er det lite hensiktsmessig å ha god økologisk tilstand som miljømål for slike vannforekomster». Hydro Energi's innspill til konkret miljøtilstanden til de enkelte vannforekomster iht. klassifiseringen i Vanddirektivet (Svært god, God, Moderat, Dårlig, Svært dårlig) vil være en del av arbeidet ifm. fornyelse av reguleringskonsesjon og således kommenteres det ikke på de enkelte vannforekomster i denne høringsuttalelsen.

Fastsettelse av miljømål og tiltak

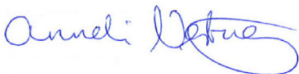
Som det følger av veileder 01:2014 Sterkt modifiserte vannforekomster, tabell 1 og de nasjonale føringene (Klima- og miljødepartementets og Olje- og energidepartementets felles brev til vannregionene 24. januar 2014) så gjelder at "Miljømålene for sterkt modifiserte vannforekomster skal settes individuelt, basert på en vurdering av fordeler og ulemper for samfunnet (kost-/nyttvurderinger)." Miljømål GØP, MSM eller tidsutsettelse må settes basert på realistiske tiltak. Det er ikke gjennomført konkrete kost/nytte-analyser i henhold til regelverket og de nasjonale føringene. Konsekvensen av dette er at det ikke er mulig å prioritere tiltak med samfunnsøkonomisk nytte. Miljømålet i vassdrag der det er vannkraftproduksjon må derfor settes til dagens tilstand. «For bekkeinntak og en del andre vannforekomster vil det som hovedregel ikke være aktuelt å pålegge minstevannsføring», jf. KLD 24 januar 2014, «MSM» kan således være riktig miljømål for flere av vannforekomstene i RSK, ref. Vedlegg 4 til Regionalplan for vannforvaltning i vannregion Rogaland. Noe annet mål enn «**dagens tilstand**» vil innebære at det fastsettes konkrete miljømål på sviktende kunnskapsgrunnlag, som vil bringe Norge bort fra vanddirektivets og vannforskriftens overordnede mål om bærekraftig bruk av vannressursene. I

prosessen med fornyelse av konsesjon vil det foretas konkrete vurderinger av dagens tilstand iht. Vanddirektivets rammer, samt konsekvensanalyser. Med den bakgrunn vil man kunne gjøre prioriteringer og å sette realistiske miljøtiltak (positiv kost-/nytte) med gode miljøeffekter i forhold til kostnader. Mange forhold rundt prosesser, sektordeltakelse, nasjonale føringer, veiledning, utforming av planer og høring er generelt utilfredsstillende. Dette styrker synet om at vi nå ikke kan sette spesifikke miljømål ut over dagens tilstand.

En prosess med fornyelse av reguleringskonsesjonen vil gjennom gode retningslinjer fra NVE og OED fremskaffe bedre beslutningsunderlag og vi mener denne typen «problemkartlegging» for å gjøre tilstrekkelige analyser i første omgang derfor må benyttes som tiltak. Slik vil fremtidige forvaltningsvedtak være basert på dokumenterte og grundig undersøkelser og utredninger. Med bakgrunn i en sammenfallende prosess mellom fornyelse av konsesjon og første planperiode for Vanddirektivet foreslås derfor i stor grad **problemkartlegging** som tiltak forbakenfor Hydro's vannforekomster i Vannregion Rogaland.

Hydro Energi har omfattende kunnskap og erfaring om de vassdragene vi regulerer og ønsker gjennom fornyelse av reguleringskonsesjonen å bidra konstruktivt til nødvendige analyser og tiltak i kommende planperioder.

Med vennlig hilsen



Anneli Nesteng
Hydro Energi

Copy: Tor Inge Havrevoll, Jan Helge Mårdalen, Morten Røsæg, Bernt Malme, Eeva Kantanen